

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Ympäristöministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi uudeksi ilmastolaiksi. Nykyinen ilmastolaki (609/2015) on ollut voimassa vuodesta 2015 alkaen.

Esityksen tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta ja edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista. Keskeinen tavoite on varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuonna 2035 ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuden.

Ehdotettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Suomi asettaisi uusia päästövähennystavoitteita ja lisäksi voimassa olevan ilmastolain pitkän aikavälin päästövähennystavoitetta vuodelle 2050 päivitetäisiin.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä "MaRa") kiittää lausuntopyyntöä ja lausuu luonnoksesta esitetystä seuraavaa:

Ilmastonmuutoksen torjuminen on tärkeää ja kotimainen matkailu- ja ravintola-ala on mukana sen torjunnassa. Päästöjä tulee vähentää. Päästöjen vähentämiseksi toimenpiteiden tulee olla tarkoituksenmukaisessa suhteessa niistä aiheutuviin kustannuksiin ja investointeihin. On parempi kannustaa yrityksiä päästöjä vähentäviin ja energiatehokkuutta lisääviin ratkaisuihin sen sijaan, että samaan tavoitteeseen pyritään velvoittavilla päästö-vähennystoimilla.

Uusien päästövähennystavoitteiden asettaminen lakiin parantaisi ilmastolain selkeyttä ja lisäisi ennakoitavuutta.

MaRa pitää tärkeänä, että päästöjä vähennetään tavalla, joka ei kuitenkaan heikennä kotimaan matkailun toimintaedellytyksiä eikä lisää kotimaassa matkustamisen kustannuksia. Päästöjen vähentämistä tavoittelevilla toimilla ja päätöksillä ei tule suosia ulkomaille matkustamista kotimaan matkailun kustannuksella.

Ilmastonmuutoksen torjumiseen liittyvät keskeisesti liikenteen aiheuttamien päästöjen vähentäminen. Kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöt tulee hallitusohjelman mukaan vähintään puolittaa vuoteen 2030 mennessä ja pitkällä aikavälillä liikenteen päästöjen vähentämisen tulee vastata Suomen hiilineutraalisuustavoitetta.

Liikenteessä päästöjen vähentäminen kohdistuu pääosin tieliikenteeseen. Kotimaan liikenteen päästöjen vähentämistä ja kotimaan liikenteen verotusta koskevilla päätöksillä on vaikutusta henkilö- ja tavaraliikenteeseen ja toimialoista erityisesti kotimaan matkailuun ja työssä käyntiin.

Kotimaan matkailussa henkilöauto on suosituin liikkumisväline. Näköpiirissä ei ole sellaisia muutoksia, että henkilöauton asema suosituimpana liikkumisvälineenä kotimaan matkailussa muuttuisi ottaen huomioon erilaiset liikkumistarpeet ja alueiden ja matkailukohteiden saavutettavuuden eri liikkumisvälineillä.

Suomalaisten matkailu ulkomaille kasvoi ennen koronakriisiä voimakkaasti. Kriisin jälkeinen aika näyttää, miten matkustamisen trendit mahdollisesti muuttuvat. Tästä syystä on tärkeää, että Suomessa ei tehdä päästöjen vähentämiseksi sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät entisestään suomalaisten intoa matkustaa kotimaan sijasta ulkomailla.

MaRa pitää tärkeänä, että henkilöautolla liikkumisen kustannuksia ei saa nostaa. Se vähentäisi kotimaan matkailua ja siirtäisi matkailua ulkomaille lentäen tai viihderisteilijöillä. Päästöjen vähentämistä koskeva mahdollinen lisäsääntely heikentäisi kotimaisen matkailu- ja ravintola-alan hintakilpailukykyä ja lisäisi ulkomaan matkailun suosiota. Jos liikenteen päästöjen vähentämisessä nostetaan henkilöautolla liikkumisen kustannuksia nykyisestä, se suosii ulkomaille matkustamista. Tästä seuraa, että matkailun kerryttämät tulot, verot ja työpaikat valuvat ulkomaille samalla kun suomalaisten matkailusta aiheutuvat liikenteen kokonaispäästöt kasvavat.

Ilmastonmuutoksen torjunnassa käytettävät toimet, mahdolliset uudet verot ja maksut tulee jakaa oikeudenmukaisesti niin, että myös ulkomaan laiva- ja lentoliikennettä harjoittavat yritykset joutuvat niiden kohteeksi.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

-

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

-

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

-

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

-

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

-

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

-

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

Koronakriisistä aiheutuneet seuraukset ja valtion asettamat rajoitustoimet ovat romahduttaneet matkailu- ja ravintola-alan yritysten talouden. Yritykset ovat menettäneet omia pääomiaan, yrittäjät ovat joutuneet lisäämään omaa rahoitustaan, ja yritykset ovat ottaneet velkaa niin paljon kuin on ollut mahdollista saada. Toimialan yritykset ovat velkaantuneet kriisin aikana merkittävästi. Näiden seikkojen vuoksi yritysten kyky investoida esimerkiksi päästöjä vähentäviin teknologioihin ja hankkeisiin on heikentynyt merkittävästi ilman niiden omaa syytä. MaRa toteaa, että tämä tulee ottaa huomioon toimialan yrityksille kohdistuvissa velvoitteissa ja niiden toteutusaikataulussa.

Muita huomioita

Toimialojen omaehtoisille päästövähennystoimille tulee antaa merkitystä.

Eri toimialojen laatimat tiekartat vähähiilisyteen ovat vaikuttavia ilmastopolitiikan instrumentteja, vaikkakaan ne eivät kuulu tämän esityksen soveltamisalaan. Päästövähennystavoitteisiin pääsemiseksi myös soveltamisalan ulkopuolella tehtävillä toimenpiteillä on ratkaiseva merkitys.

Matkailu- ja ravintola-ala suuntaa tietä vähähiilisyteen energiasektorin päästöjen vähentämisellä. Toimialan hiilijalanjäljen arvioidaan vuoteen 2035 mennessä pienentyvän alle neljännekseen nykyisestä kaukolämmön ja sähkön tuotannon muuttuessa. Tämä ilmenee matkailu- ja ravintola-alan vähähiilisyden tiekartasta, joka on julkaistu keväällä 2020. Siinä on laskettu alan nykyinen hiilijalanjälki ja arvioitu päästökehitys vuoteen 2035 saakka. Lisäksi siinä on määritelty keskeisimmät päästöjen lähteet ja selvitetty, millaisin toimenpitein toimiala voi itse vaikuttaa päästöjen vähentämiseen. Tulokset eivät kuvaa tarkasti koko alaa, mutta ne ovat suuntaa antavia.

Toimialan merkittävimmät päästölähteet ovat kiinteistöt sekä koneet ja laitteet. Suurin osa toimialan päästöistä, eli peräti 93 prosenttia, aiheutuu omien ja vuokratilojen kaukolämmön ja sähkön kulutuksesta. Ala tuottaa niukasti omaa energiaa, joten hiilijalanjälki riippuu hankitun energian tuotantotavoista. Yksittäinen yritys voi vaikuttaa erityisesti suunnittelemalla toimintansa energiatehokkaaksi ja korvaamalla ostoenergiaa itsetuotetulla uusiutuvalla energialla.

On myös huomioitava, että merkittävä osa yrityksen hiilidioksidipäästöistä syntyy sen toimitusketjuissa (esim. ruokaketjut) sekä asiakkaiden toiminnasta (kulkutavat). Ne ovat tärkeitä osa-alueita yritysten hiilineutraaliuden kehittämiseksi, kilpailukyvyille ja imagolle.

Toimialan kasvihuonekaasupäästöt vähenevät tulevina vuosina noin 77 prosenttia sähkön ja kaukolämmön tuotannossa tehtävien polttoainevaihdosten seurauksena. Se perustuu oletamaan, että alan volyymi säilyy vuoden 2018 tasolla eikä erityisiä päästövähennystoimenpiteitä toteuteta. Sähkön suhteellinen osuus laskee 31 prosentista 14 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Se johtuu taas sähkön tuotannossa tapahtuvista muutoksista. Kaukolämmön suhteellinen osuus kasvaa, samoin polttoaineiden suhteelliset osuudet.

Pyrkimykset hiilineutraaliuteen tarkoittavat myös matkailu- ja ravintola-alalla taloudellista kestävyyttä, laatua, energiahukan vähentämistä, logistiikan tehokkuutta ja hankintojen tekemistä harkitusti ja kestävästi. Päästövähennykset edellyttävät tietojen tuottamista ja päätöksentekoa toimenpiteistä liiketaloudellisin perustein.

Hämäläinen Sami
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry